

UN LIDERATGE QÜESTIONAT

Els equilibris de Turquia a la regió

Dos joves porten banderes turques en plena campanya electoral a Istanbul. Murad Sezer / Reuters

OPINIÓ
Eduard Soler

DURANT DÈCADES TURQUIA VA GIRAR L'ESQUENA als seus veïns. Tots els esforços se centraven a acostar-se a Europa i a ancorar-se en l'aliança occidental. Això va començar a canviar als anys noranta. Sense renunciar a les relacions amb els Estats Units i mantenint la perspectiva d'esdevenir membre de la Unió Europea, Turquia va anar obrint-se als seus veïns, utilitzant tots els mitjans al seu abast, incloent mecanismes de *poder tou* com la política cultural, els intercanvis educatius, la liberalització de visats o les connexions aèries que han fet d'Istanbul un *hub* global. Turquia s'anava convertint en un punt d'atracció i fins i tot en una font d'inspiració.

El govern del Partit de la Justícia i el Desenvolupament (AKP) amb Recep Tayyip Erdogan al capdavant va donar un fort impuls a aquesta política que buscava oportunitats econòmiques, centralitat i prestigi. Ahmet Davutoglu, l'actual primer ministre i arquitecte del que es va anomenar "nova política exterior turca" anava un pas més enllà. Parlava de profunditat estratègica i, segons ell, per aconseguir-ho calia que Turquia seguís una política de "zero problemes amb els veïns". Ironícament, els crítics amb el govern solen caricaturitzar els resultats d'aquesta política dient que "Turquia té zero veïns sense problemes".

Un dels països amb qui Turquia manté unes relacions més difícils és Israel. El govern turc i molt especialment el mateix Erdogan han sigut molt crítics amb les polítiques d'aquest país, especialment en relació a la franja de Gaza. Episodis com l'enganxada entre Erdogan i l'aleshores president israelià, Shimon Peres, al fòrum de Davos del 2009 o l'atac israelià a la Flotilla de Gaza, on van morir nou ciutadans turcs, van propulsar la popularitat de Turquia i del mateix Erdogan entre molts ciutadans àrabs. Se'l veia com un dels pocs líders capaços de plantar cara a Israel.

QUAN VA ESCLATAR LA PRIMAVERA ÀRAB, Erdogan també va alçar la veu: va exigir al president egipci, Hosni Mubàrak, que plegués, va intentar fer de mitjancer amb el president de Síria, Baixar al-Assad, i quan se'n va afartar va decidir donar suport a l'oposició, a Tunísia va donar suport als islamistes moderats d'Ennahda i va condemnar durament la intervenció militar contra els Germans Musulmans a Egipte. Davant les crítiques que rebia dins i fora del país, el govern turc s'esforçava a dir que no actuava mogut per simpaties ideològiques, sinó en defensa de la democràcia i els drets humans. Tanmateix, la repressió de les protestes de Gezi, l'any 2013, o els intents per bloquejar l'ac-

cés a les xarxes socials van treure credibilitat a aquest tipus de declaracions.

Ara bé, de tots els fronts que té oberts Turquia el més preocupant és l'espiral de conflicte i destrucció a Síria i l'Iraq. Això passa per diversos motius que poden resumir-se en quatre xifres: 1.300 quilòmetres de frontera amb els dos països, 1.700.000 refugiats registrats en territori turc (tot i que el nombre real és més elevat), entre 15 i 20 milions de població kurda a Turquia i el fet que l'Iraq sigui el segon mercat (només per darrere d'Alemanya) per a les exportacions turques. El que passa a Síria i a l'Iraq és molt més que un tema de política exterior i, per tant, ha tingut un cert efecte en les eleccions del 7 de juny. Per exemple, la pèrdua de suport a l'AKP entre la població kurda es deu, en part, al fet que es va viure la crisi de Kobane com una traïció i alguns discursos que equiparaven els guerrillers kurds i l'Estat Islàmic com un insult.

Ara comença una etapa nova, plena d'incerteses. Tot i que les eleccions hagin sigut un cop dur per a Erdogan, l'actual president seguirà plantant cara. I Turquia, tot i les relacions complicades amb els seus veïns i els conflictes que l'envolten, seguirà sent un pol d'atracció i un actor de referència. ♦

Coordenador de recerca del CIDOB